

MS en cannabis

MULTIPLE SCLEROSE
VERENIGING NEDERLAND

Preventie en Gezondheid

Inhoud

Voorwoord 3

Waarom deze brochure?

Voor wie is deze brochure bestemd?

1 Multiple Sclerose 5

Wat is MS?

Klachten bij MS

2 Cannabis als medicijn 7

Wat is cannabis?

De effecten van cannabis

Cannabis en MS

Wetenschappelijk onderzoek

3 Het gebruik van cannabis in de praktijk 11

Hoe cannabis te gebruiken?

Bijwerkingen en negatieve effecten

Cannabis en geneesmiddelen

4 Wettelijke bepalingen, verkrijgbaarheid en vergoeding 16

Wettelijke bepalingen

Verkrijgbaarheid en vergoeding

Overheidsbeleid

5 Informatie en documentatie 20

Meer informatie

Publicaties

Aan de brochure hebben meegewerkt

Inhoudelijk

mevrouw P.G.M. Staats *TNO Preventie en Gezondheid*

mevrouw B.M. Zaadstra *TNO Preventie en Gezondheid*

de heer W. van Veen *Multiple Sclerose Vereniging Nederland*

de heer J. Killestein *VU Ziekenhuis, afdeling neurologie*

de heer E. Fromberg *Trimbos-instituut*

de heer W.K. Scholten *Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport*

Eindredactie

Bureau Uitgelezen, Woubrugge

Rietje Krijnen & Arnoud Kluiters, Utrecht

Vormgeving

Hellen Braun, Utrecht

Druk

Drukkerij De Volharding, Amsterdam

Deze brochure is een gezamenlijke uitgave van

TNO Preventie en Gezondheid

Postbus 2215

2301 CE LEIDEN

Telefoon 071 - 518 18 18

<http://www.tno.nl>

Multiple Sclerose

Vereniging Nederland

Postbus 30470

2500 GL DEN HAAG

Telefoon 070 - 374 77 77

Aan de tekst van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend. Door de ontwikkelingen op het gebied van cannabis en MS kan het voorkomen dat de informatie niet meer helemaal volledig is. Bij een eventuele herdruk zal hier aandacht aan worden besteed.

Deze uitgave is te bestellen door f 7,80 (inclusief verzendkosten over te maken op giro 6560492 ten name van de MSVN in Den Haag, onder vermelding van nummer 51.

Juni 2000

Deze brochure is totstandgekomen met financiële steun van de Stichting Looscofonds TNO

Voorwoord

Waarom deze brochure?

Bij de leden van de Multiple Sclerose Vereniging Nederland (MSVN) leven veel vragen over het gebruik van cannabis als medicijn. Deze vragen zijn uiteenlopend van aard: kan cannabis klachten en symptomen van MS verlichten? Is het een verboden middel? Hoe kan cannabis worden toegediend en werkt cannabis verslavend? Bovendien wordt er regelmatig geïnformeerd naar de verkrijgbaarheid van cannabis, de kosten en de vergoeding ervan. Kortom: goede voorlichting over dit onderwerp is wenselijk.

Deze behoefte kwam ook naar voren uit een onderzoek dat TNO Preventie en Gezondheid in 1997 naar MS en cannabisgebruik heeft uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat een op de twintig mensen met MS met enige regelmaat cannabis gebruikt. De helft van de ondervraagden zou het wel eens willen proberen, onder de voorwaarde dat daarbij voldoende toezicht, begeleiding en kennis geboden worden.

In deze brochure vindt u informatie over cannabis als medicijn. De belangrijkste resultaten uit het TNO onderzoek vormen een rode draad in deze brochure en zijn steeds in de kaders weergegeven.

Vertegenwoordigers van verschillende organisaties, ieder deskundig op een specifiek terrein, hebben hun medewerking aan de totstandkoming van deze brochure verleend.

Recentelijk zijn verschillende onderzoeken naar de therapeutische toepasbaarheid van cannabisproducten van start gegaan. Bij het samenstellen van deze brochure is rekening gehouden met de laatste ontwikkelingen op dit gebied. De onderzoeksresultaten en conclusies waren bij het verschijnen van deze brochure nog niet beschikbaar.

Voor wie is deze brochure bestemd?

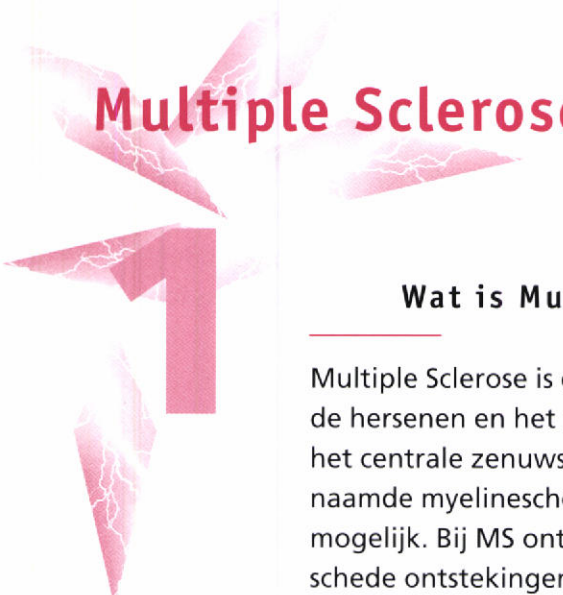
In eerste instantie is deze brochure bestemd voor alle mensen met MS, hun familieleden en andere geïnteresseerden. De brochure is eveneens bestemd voor professionele hulpverleners die veel werken met de doelgroep, zoals onder andere artsen, verpleegkundigen en fysiotherapeuten.

Onderzoek TNO 1997

- landelijk onderzoek: 5000 mensen met MS
- anonieme vragenlijst
- onderwerpen:
gebruik cannabis, redenen, effecten, meningen

Onderzoeksdeelnemers

- gemiddelde leeftijd 47 jaar
- twee keer zoveel vrouwen als mannen
- merendeel gehuwd/samenwonend
- één op de vier deelnemers komt uit de grote stad
- relapsing-remitting 25%, secundair of primair progressief 75%
- gemiddeld 10 jaar MS

Multiple Sclerose

Wat is Multiple Sclerose?

Multiple Sclerose is een ziekte van het centrale zenuwstelsel: de hersenen en het ruggenmerg. Rondom bepaalde zenuwen in het centrale zenuwstelsel zit een isolerende laag. Deze zogenaamde myelineschede maakt een goede geleiding van signalen mogelijk. Bij MS ontstaan op bepaalde plekken in de myelineschede ontstekingen. Het gevolg is dat het zenuwstelsel in dat gebied niet meer goed functioneert. De signalen worden niet meer doorgestuurd of komen met vertraging aan. De ontstekingen in de myelineschede kunnen leiden tot uiteenlopende klachten. Welke klachten iemand met MS precies krijgt, is afhankelijk van de plaats in het zenuwstelsel waar de ontstekingen voorkomen. Als de ontsteking voorbij is, nemen de klachten gewoonlijk af. Op de plek waar de ontsteking gezeten heeft, blijft meestal wel een litteken in het weefsel achter. Dit litteken kan altijd blijven zorgen voor 'storingen'.

Het beloop bij MS is variabel en moeilijk voorspelbaar. Er is wel een aantal bekende beloopsvormen. De meest voorkomende is de relapsing-remitting vorm, gekenmerkt door periodes van terugval en herstel. Bij 80 tot 90% van de patiënten is er in de eerste fase van de ziekte sprake van deze vorm. Bij een aanzienlijk deel van deze patiënten (tot 60%) ontstaat na verloop van tijd een fase waarin sprake is van langzaam erger wordende klachten, ook tussen de periodes van terugval door. Deze beloopsvorm wordt secundair progressief genoemd. Een derde vorm (10-20%) is de primair progressieve vorm, gekenmerkt door geleidelijke achteruitgang vanaf het begin van de ziekte, zonder duidelijke periodes van herstel.

Klachten bij MS

Omdat de ontstekingen zich op verschillende plaatsen in het centrale zenuwstelsel kunnen voordoen, lopen ook de klachten uiteen. Sommige klachten komen vrij algemeen voor, andere zijn zeldzaam en alleen op een kleine groep mensen van toepassing.

Huidige klachten bij MS: 'top tien'

1	vermoeidheid	82 %
2	problemen met houding/balans	71 %
3	spierkrampen/stijfheid	65 %
4	pijn in het algemeen	47 %
5	's nachts vaak plassen	46 %
6	hoofdpijn	43 %
7	slapeloosheid	41 %
8	incontinentie	35 %
9	trillen/beven	34 %
10	depressie	26 %

Een groot deel van de mensen met MS heeft klachten over vermoeidheid, coördinatiestoornissen, last van spierkrampen of spierstijfheid, problemen met de spraak en met zien, klachten bij het plassen en de stoelgang, pijn en depressies.

Cannabis als medicijn

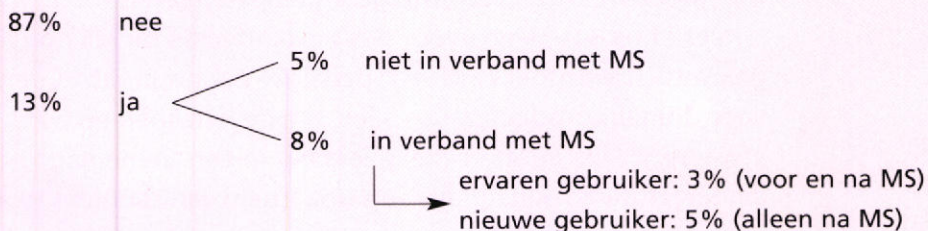
Wat is cannabis?

Cannabis is afkomstig van de hennepplant, *Cannabis sativa*. Cannabisproducten zijn in verschillende vormen verkrijgbaar. De gedroogde vrouwelijke bloemtoppen zijn bekend als marihuana of wiet (weed) en de tot blokjes geperste hars van de plant is bekend als hasjiesj (hasj). Hieruit kan ook nog de olie worden geperst: hasjolie. Al de genoemde preparaten bevatten cannabinoïden, dit zijn stoffen die in de cannabisplant voorkomen. De belangrijkste hiervan is delta-9-tetrahydrocannabinol (THC). Zuivere THC is bekend onder de naam dronabinol en wordt bij uitzondering medisch toegepast.

Wat zijn de effecten van cannabis?

Van cannabis zijn talrijke effecten bekend: verandering van de gemoedstoestand en van het oriëntatie- en waarnemingsvermogen; afname van het geheugen, aandacht en concentratie. Vermindering van pijn en misselijkheid en toename van hartslag, eetlust en slaperigheid. Voorts verlaging van de oogboldruk, verandering van spierkracht en coördinatie.

Ooit cannabis gebruikt?

Meningen van mensen met MS (inclusief de nooit gebruikers) over cannabisgebruik

• uitgesproken positief	23%
• positief, mits...	55%
• gematigd positief	4%
• neutraal	4%
• gematigd negatief	2%
• uitgesproken negatief	5%
• geen mening	7%

Cannabis en MS

Spierstijfheid en spasmen worden gezien als belangrijkste redenen voor gebruik van cannabis door mensen met MS. Ook slapeloosheid, vermoeidheid, pijn, trillen en plasklachten zouden kunnen afnemen. Verder zou cannabis seksuele problemen tengevolge van MS verminderen en kan een verbetering van het algemeen welbevinden optreden. Het gaat hierbij om symptoombestrijding: cannabis onderdrukt verschijnselen zonder ze te genezen. Hoewel sommigen menen dat cannabisgebruik ook een remmend effect heeft op het voortschrijden van het ziekteproces zelf, is daar geen wetenschappelijk bewijs voor.

Wetenschappelijk onderzoek

Hoewel de wetenschappelijke belangstelling voor de medische toepasbaarheid van cannabis de afgelopen jaren is toegenomen, is het definitieve bewijs voor positieve effecten bij MS nog niet geleverd. De ontdekking van specifieke aangrijpingspunten voor cannabisproducten op cellen van de hersenen en het afweersysteem, heeft er toe geleid dat in een toenemend aantal landen onderzoek naar de toepasbaarheid van cannabis wordt verricht. Maar tot op heden is onderzoek met cannabisproduc-

ten bij mensen met MS slechts met kleine aantallen patiënten uitgevoerd. Bovendien zijn alleen de effecten van kortdurende behandeling enigszins onderzocht. De uitkomsten suggereren een gunstig effect van cannabis op spierstijfheid, spasmen, pijn, trillen en plasklachten. Er zijn echter ook aanwijzingen voor ongunstige effecten zoals een toename van coördinatieproblemen. Of dergelijke effecten aanhouden bij langdurig gebruik is niet onderzocht. Ook is er nog geen onderzoek verricht naar cannabisproducten in vergelijking tot middelen die nu worden toegepast ter verlichting van klachten. Bovendien heeft er nog geen onderzoek plaatsgevonden naar de effecten van chronisch gebruik van cannabis op het beloop van de ziekte. Uit de onderzoeken die tot nu toe zijn uitgevoerd kunnen daarom nog geen definitieve conclusies worden getrokken.

Op dit moment vindt in ons land een kleinschalig vooronderzoek plaats naar de veiligheid, verdraagzaamheid en de effectiviteit van het gebruik van cannabiscapsules bij mensen met MS. Hiervan worden de eerste resultaten niet voor eind 2000 verwacht. Verder worden voorbereidingen getroffen voor een groot internationaal onderzoek dat meer informatie moet geven over de effectiviteit van cannabisgebruik bij mensen met MS.

Verschillen in redenen gebruik

Ervaren gebruiker

- gespannenheid
- zenuwachtigheid
- algeheel onwel bevinden
- high worden

Nieuwe gebruiker

- gespannenheid
- spierkrampen/stijfheid
- algeheel onwel bevinden
- vermoeidheid/weinig energie

Redenen voor stoppen gebruik***Ervaren gebruiker******lichamelijke nadelige bijeffecten***

- evenwichtsproblemen
- spierslakte
- controleverlies

Nieuwe gebruiker***algemene effecten***

- heeft niet geholpen
- vermindert de klachten niet
- gelooft niet meer in de werking van cannabis

Het gebruik van cannabis in de praktijk

Hoe cannabis te gebruiken?

Cannabis kan op verschillende manieren worden gebruikt. De meest voorkomende vorm is roken. Vaak wordt cannabis gemengd met tabak, waardoor het gelijkmatiger verbrandt. De werkzame stof wordt onmiddellijk uit de geïnhaleerde rook in de bloedbaan opgenomen. Weefsels met de hoogste bloeddorst, zoals de hersenen, worden het eerst bereikt. Het effect is al binnen enkele minuten merkbaar. Twintig tot dertig minuten later wordt een piek bereikt, waarna het effect enkele uren aanhoudt.

De meest effectieve dosering verschilt van persoon tot persoon en is sterk afhankelijk van het THC-gehalte. Als de rook wordt geïnhaleerd wordt binnen enkele minuten THC in het centrale zenuwstelsel opgenomen. Aan het waargenomen effect kan vervolgens worden afgemeten of de dosis voldoende was. Een nadeel van het roken van cannabis is dat bij verbranding ervan kankerverwekkende stoffen worden gevormd. Om de vorming van kankerverwekkende stoffen te voorkomen, wordt een methode ontwikkeld waarbij de cannabis wel wordt verwarmd, zodat de werkzame stof kan worden geïnhaleerd, maar nog geen verbranding optreedt, zodat er geen kankerverwekkende stoffen worden gevormd.

Wie niet wil roken, kan cannabis ook in de vorm van capsules innemen. Gebruikelijk is te beginnen met een dosering van 2,5mg. Bij deze aanpak treedt na minimaal dertig tot zestig minuten effect op. Dit kan vijf tot twaalf uur aanhouden. Op doktersvoorschrift zijn bij de apotheek capsules te koop die THC bevatten (dronabinol, Marinol).

Een andere mogelijkheid is om thee te trekken van cannabis. Dit heeft het voordeel dat thee in de praktijk altijd eenzelfde

THC-concentratie krijgt, ongeacht de sterkte van de gebruikte cannabis.

De constante sterkte van de thee maakt het de gebruiker dan makkelijker om uit te vinden hoeveel thee hij/zij moet drinken om het gewenste effect te bereiken.

Redenen voor nooit gebruik: 'top tien'

- 1 'Ik wil niet roken'
- 2 wellicht verslavend
- 3 weet niet hoe ik cannabis moet gebruiken
- 4 wist niet dat cannabis gebruikt wordt of kan worden tegen MS
- 5 cannabis is illegaal
- 6 weet niet hoe ik aan cannabis kan komen
- 7 heb het niet gebruikt, maar zou het best willen proberen
- 8 geloof niet in de werking van cannabis
- 9 kan mij geen cannabis veroorloven
- 10 kan mezelf te moeilijk verplaatsen om het op te halen

Bijwerkingen en negatieve effecten

Net als bij geneesmiddelen kunnen bij gebruik van cannabis-producten bijwerkingen optreden. Omdat er tot op heden slechts kleinschalig onderzoek is verricht, is er over de bijwerking weinig bekend. Het optreden van bijwerkingen is afhankelijk van de hoeveelheid werkzame stof die door het lichaam wordt opgenomen. Dit hangt onder andere af van de gebruikte hoeveelheid cannabis en de toedieningsvorm.

Hieronder volgt een overzicht van mogelijke bijwerkingen en negatieve effecten:

● **Acute bijwerkingen**

De belangrijkste acute bijwerkingen die in verband worden gebracht met cannabisgebruik zijn: sufheid, duizeligheid en coördinatiestoornissen; concentratie- en geheugenstoornissen en angst- en paniekaanvallen. Door een toename van de doorbloeding van het oogwit treden frequent rode ogen op.

● **Leerproblemen**

Cannabisgebruik kan leer- en werkprestaties negatief beïnvloeden. Er zijn aanwijzingen dat chronisch en hoog gedoseerd gebruik van cannabis langer aanhoudende problemen kan veroorzaken bij het leren.

● **Rijvaardigheid**

De mate waarin de rijvaardigheid wordt beïnvloed, is -net als bij alcoholgebruik- afhankelijk van de gebruikte hoeveelheid. Onder invloed van cannabis neemt de kans op verkeersongelukken toe.

Het is dan ook beter geen voertuig te besturen of met machines om te gaan als cannabis is gebruikt.

● **Afhankelijkheid**

Er zijn aanwijzingen dat mensen die langdurig en hoog gedoseerd cannabis gebruiken moeite hebben het gebruik te beheersen of te beëindigen. Dit wordt geestelijke afhankelijkheid genoemd. Lichamelijke afhankelijkheid daarentegen doet zich niet voor. Er zijn nog geen gegevens bekend over langdurig medisch gebruik door mensen met MS en eventuele moeilijkheden die men heeft bij het stoppen van gebruik.

● **Gebruik tijdens en na de zwangerschap**

Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van cannabis schadelijk kan zijn tijdens de zwangerschap en met name de groei van de vrucht kan remmen. Het gebruik van cannabis tijdens de

zwangerschap of wanneer u borstvoeding geeft, wordt daarom dringend afgeraden.

● **Stemmingswisselingen**

Cannabis kan de stemming beïnvloeden. Meestal versterkt het middel de bestaande stemming; soms werkt het stemmingsverbeterend, maar het kan ook juist depressieve gevoelens versterken.

● **Psychose en hallucinaties**

Cannabisproducten kunnen in zeldzame gevallen een psychose uitlokken bij personen die daarvoor gevoelig zijn en wanen en hallucinaties doen toenemen bij patiënten die reeds lijden aan aandoeningen waarbij wanen en hallucinaties optreden, zoals schizofrenie. Het is dus af te raden cannabis te gebruiken als u aan deze ziekten lijdt.

● **Hart- en vaatproblemen**

Cannabis kan zorgen voor een toegenomen hartfrequentie en soms een verlaging van de bloeddruk bij plotseling overleiden komen. Bij ernstige hart- en vaataandoeningen kan cannabis daarom niet worden gebruikt.

Overleg gebruikers met huisarts/specialist?

● heeft er met de huisarts/specialist over gesproken	45%
● geen overleg met huisarts/specialist	55%

Belangrijkste redenen **geen** overleg:

- 'volgens de huisarts/specialist is cannabis geen geneesmiddel': 28%
- 'vindt het moeilijk om het aan de orde te stellen': 20%

- **Gevaar van roken**

Het 'chronisch' cannabis roken verhoogt het risico van bronchitis, longemfyseem en longkanker.

Wordt de cannabis gemengd met tabak dan gelden ook alle gezondheidsrisico's die aan het roken van tabak in het algemeen zijn verbonden.

Verslavende werking

Een van de doorslaggevende redenen om geen cannabis te gaan gebruiken is het idee dat cannabis wellicht verslavend is. (63 %).

Cannabis en geneesmiddelen

Van een groot aantal medicijnen is bekend dat cannabis de werkzaamheid ervan kan beïnvloeden. Voorbeelden zijn slaapmiddelen of middelen tegen spierspasmen en medicijnen tegen depressie.

Er zijn nog geen gegevens bekend over cannabisgebruik in combinatie met interferon- β of andere middelen die bij MS worden toegepast.

Wij raden u daarom aan uw arts op de hoogte te stellen dat u cannabis gebruikt zodat de arts de mogelijke effecten die op kunnen treden in zijn behandeling kan betrekken.

Wettelijke bepalingen, verkrijgbaarheid en vergoeding

4

Cannabis valt onder de bepalingen van de Opiumwet. Dit betekent onder andere dat het telen en het 'in bezit hebben' van de planten niet zijn toegestaan. Omdat de geneeskundige werking nog onvoldoende is onderzocht, geldt dit verbod ook voor cannabis als geneesmiddel.

Dit heeft niet alleen gevolgen voor de verkrijgbaarheid van cannabis in apotheken, maar ook voor de vergoeding door de verzekering.

Wie het middel als geneesmiddel gebruikt, moet rekening houden met de geldende strafbepalingen en het vervolgingsbeleid. Al deze aspecten komen in dit hoofdstuk aan de orde.

Wettelijke bepalingen

De Opiumwet verbiedt het bezit van cannabis en diverse hiermee samenhangende activiteiten. Hoewel deze strafbaar zijn, stellen de politie en de officier van justitie prioriteiten in hun werkzaamheden. Kleine hoeveelheden cannabis voor eigen gebruik hebben een lage prioriteit.

Dit betekent in de praktijk dat u in Nederland niet bang hoeft te zijn voor een boete of gevangenisstraf zolang u zich beperkt tot kleine hoeveelheden.

Reden niet gebruik van cannabis i.v.m. illegaliteit (meer dan één antwoord mogelijk)

● cannabis is illegaal	53%
● weet niet hoe ik aan cannabis kan komen	46%
● ik durf het zelf niet te halen	21%

Als de politie minder dan 5 gram cannabis aantreft, wordt tegen de eigenaar geen strafvervolg ingesteld (behalve bij minderjarigen). Bij 5 tot 30 gram wordt een boete geëist van 50 tot 150 gulden. Boven deze hoeveelheid bedraagt de boete 5 tot 10 gulden per gram. Wie meer dan één kilogram bezit, krijgt ook wel hechtenis opgelegd.

Zolang de verdachte volwassen is, heeft de teelt van een kleine hoeveelheid cannabis voor eigen gebruik geen prioriteit. Om die reden wordt het bezit tot vijf planten niet vervolgd. Wie vijf tot tien planten in eigendom heeft, krijgt een boete van 50 tot 75 gulden per plant opgelegd. Bij meer dan tien planten is de boete 75 gulden per plant en eventueel ook hechtenis.

Ook wat betreft de in- en uitvoer kan de officier van justitie zware boetes en gevangenisstraffen eisen. Of deze straf daadwerkelijk wordt opgelegd, hangt af van het oordeel van de rechter. Hij kan er rekening mee houden dat het gebruik een medische reden heeft, maar formeel gezien is dit geen maatstaf. Meent de rechter dat hiervoor goede argumenten bestaan, dan kan de straf lichter -maar soms ook zwaarder- uitvallen.

De politie neemt de aangetroffen cannabis altijd in beslag.

Of en hoe iemand kan worden bestraft bij het bezit van cannabis, wordt globaal aangegeven in het bovenstaande kader.

U kunt het ook nakijken op Internet op de site **'www.openbaarministerie.nl/beleidsregels/index.htm'** onder het trefwoord 'Opiumwet'.

In bijna alle landen is het bezit van cannabis verboden. De straffen zijn er strenger dan in Nederland.

Wij raden u daarom aan in geen geval cannabis mee te nemen naar het buitenland.

Verkrijgbaarheid en vergoeding

Zolang de geneeskundige werking van cannabis nog onvolgende is onderzocht, is het artsen wettelijk gezien niet toegestaan deze softdrug voor te schrijven. Om dezelfde reden mogen apotheken het product niet leveren.

Maar in de praktijk zijn sommige apotheken wel degelijk bereid cannabis te leveren. Die is dan luchtdicht verpakt, vrij van

ziektekiemen en vergezeld van een bijsluiter. Bovendien zou deze cannabis een vaste sterkte hebben. Desondanks blijft het een illegaal middel waarvoor de eerder genoemde vervolgingsregels gelden.

Levert een apotheek – op voorschrift van een arts – cannabis, dan zijn sommige verzekeraars bereid de kosten te vergoeden. Als u cannabis wilt gaan gebruiken kunt u het beste vooraf hier naar informeren. De cannabis die u bij een coffeeshop of bij andere organisaties koopt, wordt doorgaans niet vergoed.

Hoe komen gebruikers met MS aan cannabis?

Meer dan één antwoord mogelijk

1 via koffieshops	60%
2 via arts/apotheker	13%
3 zelfteelt	14%
4 anders...	30%

Een alternatief voor cannabis zijn THC-capsules. Die worden onder de merknaam Marinol in de handel gebracht. THC is hierin de belangrijkste werkzame stof. De werking van cannabis en THC is vergelijkbaar.

In tegenstelling tot in Engeland is Marinol in ons land officieel niet toegelaten als geneesmiddel. Maar met toestemming van de Inspectie voor de Gezondheidszorg mogen de capsules wel worden geleverd via de apotheek. Hiervoor vult de voorschrijvende arts een zogenoemde bewustheidsverklaring in, waarin hij verklaart dat hij zich bewust is, dat het geneesmiddel niet is beoordeeld op werkzaamheid en veiligheid en dat hij voor de gevolgen daarvan zelf de verantwoordelijkheid neemt. Het ziekenfonds vergoedt geen ongeregistreerde geneesmiddelen zoals Marinol. Particuliere verzekeraars daarentegen voeren op dit gebied een wisselend beleid. Wilt u dit middel gaan gebruiken, informeer dan vooraf bij uw apotheek naar de kosten en bij uw verzekeraar naar de vergoeding ervan.

Overheidsbeleid

Het beleid van de overheid is erop gericht de bruikbaarheid van cannabis als geneesmiddel te laten onderzoeken. Als wetenschappelijk wordt aangetoond dat cannabis geschikt is om als geneesmiddel te worden gebruikt, dan zal de wetgeving hierop worden aangepast. Tot die tijd is onder andere het voorschrijven van cannabis door artsen en het in voorraad hebben niet toegestaan.

Artsen en apothekers die onderzoek doen naar de medische toepassing kunnen, als hun onderzoek aan een aantal kwaliteitseisen voldoet van de minister van VWS, een vergunning krijgen om cannabis in voorraad te hebben.

Er wordt in ons land een bureau opgericht dat de teelt van cannabis voor medische doeleinden gaat regelen. Het moet ervoor zorgen dat er voor onderzoek cannabis van goede kwaliteit beschikbaar is.

Algemene conclusies over cannabisgebruik

- vier op de vijf MS patiënten hebben in het algemeen een positieve mening over cannabisgebruik en MS
- bijna de helft zou het wel eens willen proberen
- één op de twintig MS patiënten gebruikt regelmatig cannabis
- goede voorlichting en begeleiding is nodig
- wetenschappelijke studies naar het gebruik van cannabis bij mensen met MS is noodzaak

Informatie en documentatie

Meer informatie

Een brochure als deze kan nooit antwoord geven op alle vragen. Voor meer informatie en advies kunt u contact opnemen met uw behandelend arts of met de Multiple Sclerose Vereniging Nederland (MSVN).

Adres

Multiple Sclerose Vereniging Nederland (MSVN)

Postbus 30470

2500 GL Den Haag

Telefoon 070-374 77 77

Fax 070-374 77 70

MS-telefoon 0900-821 21 08

E-mail info@msvn.nl

De MSVN behartigt belangen van haar leden. Het landelijk bureau met het telefoonnummer 070-374 77 77 kan worden gebeld voor vragen over het lidmaatschap, verenigingsactiviteiten en bijvoorbeeld het opvragen van folders en brochures. Er bestaat ook een MS-telefoon met het nummer 0900 - 821 21 08 (op werkdagen van 14.00 tot 21.00 uur). De MS-telefoon is een aparte telefoonlijn van de MSVN. Mensen met MS en direct betrokkenen kunnen hier terecht met vragen, problemen of om 'stoom af te blazen'. De bellers blijven anoniem.

Publicaties

- *Marihuana als medicijn*. Gezondheidsraad, 1996.
- *The therapeutic uses of cannabis*. Harwood academic publishers 1997. British Medical Association.
- *Aard en omvang van cannabisgebruik bij mensen met Multiple Sclerose*. B.M. Zaadstra, P.G.M. Staats en W. Davidse. TNO Preventie en Gezondheid; januari 1998.